

ספרי' - אוצר החסידים - ליובאוויטש

קובץ
שלשלת האור

שער
שלישי

היכל
תשיעי

דבר מלכות

ויחי - עשרה במבת

"ויחי יעקב" - "הוא בחיים" - נשיא דורנו ש"לא מת"

שיחות קודש
מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל שליט"א

שניאורסאהן

מליובאוויטש

יוצא לאור על ידי מערכת

"אוצר החסידים"

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים ושתיים לבריאה

ה' תהא שנת פלאות בכל

שנת המאה ועשרים להולדת כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

מוקדש להתגלותו המיידית לעיני בשר של
כ"ק אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח שליט"א
למטה מעשרה טפחים ומתוך חיים נצחיים
ויגאלנו ויוליכנו קוממיות לארצנו תיכף ומיד ממש

*

לזכות

החייל ב"צבאות השם" אברהם שי' הידינגספלד

לרגל היכנסו לגיל המצוות,

ביום כ"ז כסלו - נר ב' דחנוכה ה' תהא שנת פלאות בכל

ולזכות

אחיו ואחיותיו שיחיו

הוריו

הרה"ת ר' שלום וזוגתו מרת שרה רשקא שיחיו הידינגספלד

זקניו

הרה"ת ר' יהודה שיחיל' הידינגספלד

הרבנית מרת חיל' דבורה תחיל' לויטנסקי

*

נדפס ע"י ידידיהם

הרה"ת ר' יוסף יצחק הלוי וזוגתו מרת גיטל רחל שיחיו שגלוב

*

הי שותף בהפצת "דבר מלכות"

להשיג השיחות, להקדשות ולפרטים נוספים טל: 753-6844 (718)

הוכן לדפוס ע"י

יוסף יצחק הלוי בן אסתר שיינדל

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד

כתובתנו באינטרנט: <http://www.torah4blind.org>

להביא את 770 הביתה!

כל מי שהיה ב-770 אי פעם, זוכר בודאי את שלל הקובצים והעלונים המחולקים בכל ליל שבת קודש

כעת ניתן להשיג את חלקם ברשת האינטרנט, אצלך בבית!

קבצים גרפיים וקבצי טקסט:

דבר מלכות: שיחות כ"ק אד"ש מה"מ מהשנים תנש"א-תשנ"ב.

יחי המלך: קונטרס שבועי, הכולל שיחות-קודש בעניני גאולה ומשיח.

המעשה הוא העיקר: לקט הוראות למעשה בפועל משיחות כ"ק אד"ש מה"מ (החל משנת תשמ"ח).

שיחת הגאולה: גיליון שבועי של ימות המשיח, בהוצאת "האגודה למען הגאולה האמיתית והשלימה".

מעייני חיי: גיליון שבועי לילדים, בהוצאת "מכון לוי יצחק" בכפר חב"ד ב'.

האמונה הטהורה: גיליון שבועי בעניני אחרית הימים.

קבצים גרפיים בלבד:

לקוטי שיחות: שיחה מוגהת של כ"ק אד"ש מה"מ היו"ל לקראת כל שבת ב-770,

על-ידי "ועד להפצת שיחות".

חדש לקוטי שיחות (מתורגם): שיחה מוגהת של כ"ק אד"ש מה"מ הגדפס בספרי

לקוטי שיחות, בהוצאת "מכון לוי יצחק" בכפר חב"ד ב'.

להקהיל קהילות: גיליון שבועי מתורתו של משיח בעניני הקהלת קהילות בשבת,

בהוצאת צא"ח העולמית, ניו-יורק.

קבצי טקסט בלבד:

פנימיות: ירחון לבני הישיבות, בהוצאת מרכז את"ה בארץ הקודש.

ליקוט נתיבות: שתי חוברות על הניגונים שניגן וביאר כ"ק אד"ש מה"מ, בהוצאת קה"ת (תשנ"ב).

דרך הישרה: (אידיש) קונטרס מיוחד לילדים, הכולל שיחות-קודש בעניני גאולה ומשיח.

לעבן מיט דער צייט: (אידיש) קטעים לפרשת השבוע מתוך הספר, בהוצאת ישיבת

"אהלי תורה", ניו-יורק.

דבר תורה: (אידיש) דף שבועי לילדים, היו"ל על-ידי מוסד חינוך "אהלי תורה", ניו-יורק.

כמו-כן ניתן להוריד באתר את "קונטרס בית רבינו שבבבל"

ושיחת ש"פ שופטים התנש"א

מדור מיוחד לספרים וחוברות באנגלית בעניני גאולה ומשיח!

האתר מנוהל ע"י הרה"ת ר' יוסף-יצחק הלוי שגלוב

וכתובתו: <http://www.moshiach.net/blind>

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד!

משיחות ליל ויום* ג' פ' ויחי, עשרה בטבת (יהפך לשמחה)
וש"פ ויחי, י"ד טבת ה'תשנ"ב

לכל בני"י כל עניני האבות שב"ספר הישר" (וההמשכה עצמה היא באופן ד"ישר" יחזו פנימו"), ועד שנעשה המעמד ומצב ד"יחי יעקב" אצל כל בני"י עד סוף כל הדורות.

ותוכן הפרשה - ברכת יעקב לבניו¹⁰ (ולפנ"ז גם ברכתו לבני יוסף¹¹), "אפרים ומנשה כראובן ושמעון יהיו לי"¹² - המשכת (ברכה מלשון המשכה¹³) עניני יעקב לכל בניו, י"ב השבטים¹⁴, שכוללים

7) כידוע שיעקב כולל "כל הנשמות שבישראל מעולם ועד עולם" (תניא אגה"ק ס"ז), ועד שנקראים כולם על שמו - "ישראל" ו"יעקב".

8) ובפרט ע"י יעקב - שמדתו מדת התפארת, קו האמצעי, קו ישר, כלשון המשנה (אבות רפ"ב) "איוו היא דרך ישרה כו' כל שהיא תפארת כו'". וראה לקוטי לוי"צ פרשתנו ע' רמה: "וכן בתניא פמ"ה עוד יש דרך ישר כו' ע"י מדתו של יעקב אע"ה שהיא מדת הרחמים כו', הרי שמדתו של יעקב, רחמים ת"ת, נקרא ישר, וכמ"ש כי האלקים עשה את האדם ישר, ואדם הוא ת"ת שם מ"ה (ולהעיר שמדובר בו בפמ"ה בתניא). והאמור שם בפמ"ו ויש דרך ישר כו' שהוא האהבה דכמים הפנים לפניו כו' שייך ג"כ לת"ת, עדמ"ש ישר יחזו פנימו".

9) תהלים יא, ז. וראה ספר הלקוטים (דא"ה להצ"צ) ערך ישר. וש"נ.

10) מט, א ואילך.

11) מח, כ.

12) שם, ה.

13) תו"א מקץ לז, ג. ובכ"מ.

14) ומתחיל מההתחלקות לב' אופני העבודה הכלליים דראובן ושמעון* ("אפרים ומנשה כראובן ושמעון יהיו לי") - רא"י ושמיטה (ראה

* ועפ"ז י"ל, שבמנין דראובן ושמעון בפרשת וארא (מתוך שהזקק ליחס שבטו של לוי עד משה ואהרן) (פרש"י וארא ו, יד) נכללים כל בניי.

א. פרשת ויחי היא סיום וחותם ספר ראשון (גם במעלה וחשיבות) דחמשה חומשי תורה, ספר בראשית (גם מלשון ראש), הנקרא "ספר הישר", "ספר אברהם יצחק ויעקב שנקראו ישרים" - "מעשה אבות סימן לבנים"³ - שמהוה הוראה ונתינת-כח לכללות עבודת ה"בנים" (כל בני"י) שמתחילה ב"ואלה שמות בני ישראל", ונמשכת בכל הדי' ספרים שלאח"ז, ובכל כ"ד ספרי קודש דתורה נביאים וכתובים, עד ל"דברי הימים", דברי ימי בני"י עד סוף כל הדורות.

ומודגש בשמה ובתוכנה של הפרשה שבה מסיימים וחותמים ספר ראשון שבתורה:

שם הפרשה - "ויחי יעקב"⁴ - שכיון ש"יעקב" הוא "בחירי האבות"⁶, מהווים חיי יעקב הסך-הכל ד"ספר הישר", "ספר אברהם יצחק ויעקב", ועל ידו נמשכים

* ליל עשרה בטבת - לאחרית תפלת ערבית, ויום עשרה בטבת - ב"דברי כבושין" לאחרית תפלת מנחה (וראה לקמן הערה 40).

1) כידוע שגם הסדר שבתורה הוא בתכלית הדיוק.

2) ע"ז כה, רע"א. וראה בארוכה תו"ח ויצא לב, ג.

3) ראה תנחומא לך לך ט. ב"ר פ"מ, ו. רמב"ן לך לך יב, ו. וראה לקו"ש חט"ו ע' 76. וש"נ.

4) כפי שנקראת בכ"מ (לא רק "ויחי", אלא "ויחי יעקב" (רמב"ם בסוף סדר תפלות כל השנה).

5) שעה"פ תולדות כו, כה. וראה ב"ר רפע"ו. חז"א קיט, ב. קמז, ב.

6) שכולל גם אברהם ויצחק - כידוע שיעקב הוא מדת התפארת, שכוללת גם חסד וגבורה, אברהם ויצחק (ראה אה"ת פרשתנו (כרך ה') תתקצג, סע"ב ואילך).

ישראל²⁰) - ש, ויחי יעקב" מהוה חזוק על העבודה דכל בני עד סוף כל הדורות.

וע"פ הידוע שפרשיות התורה שייכות במיוחד להזמן שבו קורין פרשיות אלה²¹ - יש לבאר גם הקשר והשייכות דפרשת ויחי (סיום ספר ראשון שבתורה, ספר הישר, שמהוה נתינת כח וחזוק לעבודת בני בכלל הדורות) לעשרה בטבת, ובפרט בקביעות שנה זו, שעשרה בטבת חל ביום השלישי דפרשת ויחי, ויום הש"ק פרשת ויחי (שבו נעשה העילוי והשלימות) (ויכולו²²) דעשרה בטבת) הוא ביום י"ד טבת, ערב והתחלת ט"ו טבת (שמתחיל במנחת שבת²³), שבו "קיימא²⁴ סיהרא (דחודש טבת) באשלמותא²⁵, כולל ובמיוחד השלימות דעשרה בטבת, כדלקמן.

ב. ובהקדם ביאור ענינו המיוחד של עשרה בטבת:

בעשרה בטבת, א' מד' הצומות שחיוכם מדברי סופרים²⁶, ישנו חומר לגבי שאר הצומות (ואפילו לגבי תשעה

כל בני עד סוף כל הדורות.

ובלשון חז"ל¹⁵: "יעקב אבינו לא מת", מה זרעו בחיים אף הוא בחיים¹⁶ - שחיי יעקב הם חיים נצחיים עי"ז שנמשכים אצל זרעו וזרע זרעו עד סוף כל הדורות, "זרעו בחיים", חיים אמיתיים ע"י לימוד וקיום התורה, "חיינו ואורך ימינו"¹⁷, ענינו של יעקב, כמ"ש¹⁸, ויקם עדות ביעקב ותורה שם בישראל".

ובסיום קריאת פרשת ויחי שבה מסיימים וחזומים ספר ראשון שבתורה מכריזים, "חזק חזק ונתחזק"¹⁹ (כמנהג

תו"א ריש פרשתנו. ובכ"מ), ולאח"ז באה ההתחלקות דפרטי אופני העבודה די"ב השבטים, שהתחלקות זו היא גם ביחס להקירוב ורחוק לא' מב' אופני העבודה העיקריים דראי' ושמיעה (וראה גם סה"ש ה'תש"ג ח"א ע' 3-232).

15) תענית ה, ב. זהר פרשתנו רלה, ריש ע"ב. רמח, ב. פרש"י פרשתנו מט, לג.

16) ועפ"ז יש לבאר השייכות דשם הפרשה עם תוכנה (שהרי שם הפרשה הוא לא רק מפני ההכרח* להיותה התיבה הראשונה שבפרשה, אלא גם ובעיקר בגלל שקשור ושייך ומורה על תוכן הפרשה) - שהתוכן דרוב הפרשה הוא בנוגע לחיי בניו (ובני בניו) של יעקב (כמודגש בברכות יעקב לבניו - "איש אשר כברכתו ברוך אותם", ברכה העתידה לבוא על כל אחד ואחד" (מט, כח ובפרש"י) במשך חייהם וחיי זרעם בדורות שלאח"ז), ואעפ"כ נקראת ע"ש חיי יעקב (ויחי יעקב) - כיון שאמיתת חיי יעקב, חיים נצחיים, מתבטא בחיי בניו, "מה זרעו בחיים אף הוא בחיים".

17) נוסח ברכת אהבת עולם דתפלת ערבית - ע"פ לשון הכתוב (נצבים ל, כ) "כי הוא חיך ואורך ימיך".

18) תהלים עה, ה.

19) ג"פ - בתלת זימני הוי חוקה (ב"מ קן, ריש ע"ב, וש"נ), שהחזוק עצמו הוא באופן של חוקה.

* "כי כל דבר אף שהוא הכרחי לכאורה הכל בכוונה מכוון ומצוה עי"פ ה" (צפעני עה"ת ר"פ מסע).

לעילוי נשמת

ותיק וחסיד אי"א עוסק בצ"צ באמונה מסור ונתון לעשות צדקה וחסד בעל מעשים ומרץ ורב פעלים הרה"ח התמים ר' שניאור זלמן ע"ה בן הרה"ח התמים ר' יצחק אלחנן הלוי הי"ד שגלוב

מקושר מאוד לכ"ק אדמו"ר מה"מ מליובאוויטש ממיסדי ומנהלי הארגון "פרי" לקרב את היהודים עולי רוסיא לאביהם שבשמים ולהכניסם בבריתו של אאע"ה המדריך והמשפיע שלהם ורבים השיב מעון הפיץ תורה ע"י שיעוריו הרבים ממנהלי ופעילי מבצע תפילין וכו' השקיע כוחות רבים לטובת שכונת המלך ולחזוק כבוד רבני ליובאוויטש זכה להעמיד דורות חסידים ואנשי מעשה נפטר בשם טוב כ"א תמוז ה'תשס"ו ת' נ' צ' ב' ה'

20) ראה שו"ע או"ח סו"ס קלט, ובג"כ לקו"ש חכ"ה ע' 474. וש"נ.

21) "המועדים של כל השנה כו' בכולן יש שייכות לאותן הפרשיות שחלות בהן כי הכל מיד ה' השכיל" (שלי"ה חלק תושב"כ ר"פ וישב רצו, א).

22) בראשית ב, א. וראה לקו"ת בהר מא, א. אוה"ת עה"פ.

23) כדמוכח מזה שאין אומרים צו"צ במנחת שבת שהוא ערב יום שאין אומרים בו תחנון (שו"ע אדה"ז או"ח סו"ס רצב).

24) זהר ח"א קנ, רע"א. ח"ב פה, רע"א. ועוד. וראה שמו"ר פט"ו, כו.

25) ובפרט שמילוי ושלימות הלבנה - "חצי כ"ט י"ב תשצ"ג" (ב"י או"ח סתכ"ו) - מתחיל בין י"ד לט"ו.

26) ראה רמב"ם הל' תעניות פ"ה ה"ד.

באב ש, לילו כיומו²⁷, דלא כשאר הצומות שמדברי סופרים שהם רק ביום ולא בלילה²⁸ בדוגמת הצום דיוהכ"פ שחיובו מן התורה - ש, אפילו הי' חל בשבת (בזמן שהיו מקדשין ע"פ הראי"ה²⁹, כולל גם משך זמן לאחרי החורבן, כשהי' ב"ד סמוך³⁰ שהיו מקדשין ע"פ הראי"ה) לא היו יכולין לדחותו ליום אחר, מפני שנאמר בוי"ק³¹ בעצם היום הזה, כמו ביום הכפורים³².

ויש לומר ההסברה בזה³³:

ד' הצומות נקבעו בגלל ד' מאורעות הקשורים עם החורבן שאירעו בהמשך זה לזה - ועל סדר המאורעות: בעשרה בטבת - „סמך מלך בבל . . על ירושלים והביאה במצור“, בשבעה עשר בתמוז - „הובקעה ירושלים“, בתשעה באב - „חרב הבית בראשונה ובשני“, ובשלישי בתשרי - „נהרג גדלי' בן אחיקם ונכתב גזלת ישראל הנשאת כו"י³⁴“.

וכיון שבעשרה בטבת היתה התחלת (כל המשך המאורעות של) החורבן, ובהתחלה יש תוקף גדול יותר לגבי

- (27) רמב"ם שם ה"ז. טושו"ע או"ח סתקנ"ג ס"ב.
 (28) רמב"ם שם פ"א ה"ח. טושו"ע שם ר"ס תקסד.
 (29) משא"כ בזמן הזה שמקדשין ע"פ החשבון - לא יחול עשרה בטבת בשבת.
 (30) ועד שמצינו שגם לאחרי כו"כ דורות הי' ב"ד סמוך - בית דינו של הרי"ף (מגיד משנה הל' שופר פ"ב ה"ט. ובכ"ז), ויש מקום לומר שהיו מקדשין ע"פ הראי"ה (ראה בארוכה שיחת ש"פ בראשית (התוועדות ב' תשמ"ה).
 (31) יחזקאל כד, ב.
 (32) אבודרהם הל' תעניות - הובא בב"י או"ח סתק"ג.
 (33) ראה גם לקו"ש חכ"ה ע' 267. וש"נ. - וראה עדי"ז שו"ת שואל ומשיב מהד"ק ח"ג סקע"ט.
 (34) רמב"ם שם פ"ה ה"ב"ג.

ההמשך שלאח"ז ולפעמים גם לגבי סוף כל הענין, לכן יש בו חומר גדול יותר משאר הצומות הקשורים עם המשך וסוף החורבן.

ומזה מובן גם בנוגע לענין הטוב שבצומות³⁵ - שעשרה בטבת הוא ההתחלה והפתיחה להענין הטוב שבכל הצומות (כדלקמן), שלכן, הי' ביתר שאת וביתר עוז מבשאר הצומות (כולל גם תשעה באב שבו נולד משיח צדקנו³⁶, התחלת הגאולה), כבכל פתיחת דבר חדש בעניני קדושה³⁷.

ג. וביאור הענין:

יום התענית הוא (כלשון הכתוב³⁸) „יום רצון לה'“, כפי שמבאר רבינו הזקן באגרת התשובה³⁹ ש, הצום הנרצה הוא יום רצון - „עת רצון“ בנוגע לענין התשובה⁴⁰, שעל ידה מבטלים החורבן

- (35) ובמכ"ש וק"ו - כיון ש, מדה טובה מרובה כו"י (סוטה יא, א. וש"נ).
 (36) ירושלמי ברכות פ"ב ה"ד. ועוד. - ולהעיר, שזמן העיבור הוא (לכל הפחות) ז' חדשים לפני הלידה, ועפ"ז י"ל שזמן העיבור דמשיח הוא בעשרה בטבת, ז' חדשים לפני תשעה באב (יום לידת משיח). וראה לקמן הערה 114.
 (37) ראה לקו"ש ח"כ ס"ע 74 ואילך. וש"נ.
 (38) ישע"י נח, ה.
 (39) תניא ח"ג ספ"ב.
 (40) ובלשון הרמב"ם (שם ה"א) - „כדי לעורר הלבבות לפתוח דרכי התשובה . . שבזכרון דברים אלו נשוב להיטיב“.
 וזהו גם תוכן המנהג דאמירת „דברי כבושין“ ביום התענית (ראה לקו"ש ח"כ ע' 352. וש"נ) - מלשון „יכבוש עונותינו ותשליך במצולות ים גו"י (מיכה ז, יט) - שאינם דברי מוסר, ח"ו, כי אם, דברים בזכותם של בני", כולל גם בנוגע להתעוררות לתשובה - ש, אין לך דבר שעומד בפני התשובה (רמב"ם הל' תשובה ספ"ג), ולא עוד אלא שגם לפני התשובה בפועל ובגלוי, הוא רוצה להיות מישראל ורוצה הוא לעשות כל המצוות ולהתרחק מן העבירות כו"י (רמב"ם הל'

הוי"ו, והנה השולחן הערוך ומוכן לסעודה דליתן ושור הבר ויין המשומר¹⁸², שבסיומה אומר דוד מלכא משיחא „אני אברך ולי נאה לברך“¹⁸³.

ומתחיל מהסעודה דמוצאי שבת קודש (נוסף על המשך הסעודה (יין ומזונות) בהתוועדות דיום השבת שהוא מעין ודוגמת „יום שכולו שבת ומנוחה לחיי העולמים“¹⁸⁴), „סעודתא דדוד מלכא משיחא“¹⁸⁵, ובפרט שביום ראשון יום חמש עשרה בחודש „קיימא סיהרא (דחודש טבת) באשלמותא“, שבדאי תערך ברוב פאר והדר, ועוד והוא העיקר, שתערך ביחד עם דוד מלכא משיחא בראשנו, כיון שעוד לפני (ביום הש"ק) באים „עם“¹⁸⁶ ענני שמיא¹⁸⁷ לארצנו הקדושה, לירושלים עיר הקודש, להר הקודש, לבית המקדש ולקדש הקדשים.

עמהם (ושב הי' אלקיך את שבותך“, „הכתיב גאולה לעצמו שהוא ישוב עמהם“¹⁷⁴) - ביחד עם הבתי-כנסיות ובתי-מדרשות ובתי גמילות חסדים (עם כל הספרים והכתבי-יד¹⁷⁵) שבחוץ לארץ¹⁷⁶ (החל מביהכ"נ וביהמ"ד דכ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, שאנו עתה ממש בו, „בית רבינו שבבבל“¹⁷⁷), וכן הבתים הפרטיים דכאו"א מבנ"י שנעשו ממש בתים של תורה תפלה וגמ"ח, ו, כספספם¹⁷⁸ וזהבם אתם¹⁷⁹ - לארצנו הקדושה, לירושלים עיר הקודש, ולבית המקדש השלישי.

וכאו"א מראה באצבעו ואומר זה: הנה משיח צדקנו, הנה כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, „הנהגה“¹⁸⁰ אלקינו זה¹⁸¹ גו' זה

(174) שם ובפרש"י.

- (175) כמדובר בארוכה בקשר ובשייכות לה' טבת* (ראה שיחות הי' טבת וש"פ ויגש ש.ה. - סה"ש תשנ"ב ח"א ע' 209 (לעיל ע' 157) ואילך. ע' 226 (לעיל ע' 171) ואילך.
 (176) ראה מגילה כט, א.
 (177) ראה בארוכה בענין בית רבינו שבבבל (סה"ש תשנ"ב ח"ב ע' 465 (לקמן ע' 399) ואילך).
 (178) ישע"י ס, ט.
 (179) וברבינו הכי גדול - במכ"ש וק"ו מה, רכוש גדול" שביצי"מ, ביזת מצרים וביזת הים, לאחרי השעבוד במשך ר"י שנה (כמנין „רדו“, ועאכו"כ לאחרי האריכות דגלות זה האחרון במשך יותר מאלף ותשע מאות שנה!
 (180) ישע"י כה, ט. וראה תענית בסופה. שמו"ר ספכ"ג.
 (181) „זה“ בגימטריא י"ב - שבוה מודגש

(* יום החמישי בחודש העשירי - שצירופם יחד עולה ט"ו (כמדוגש ביום הסיו שבו „קיימא סיהרא באשלמותא“, שם י"ה).

- שהאמירה „הנה אלקינו זה“ תהי' אצל כל י"ב השבטים, כל בני"י.
 (182) להעיר מהשייכות דיין המשומר לפרשתנו - שבברכת יהודה (עליו נאמר (מט, יו"ד ובפרש"י) „לא יסור שבט מיהודה גו' עד כי יבוא שילה“, „מלך המשיח שהמלוכה שלו“ (כתיב (שם, יא-יב) „אסרי לגפן גו' כבס ביין גו' הכלילי עינים מין גו'“, „ואונקלוס תרגם במלך המשיח“ (פרש"י), ובתרגום יונתן: „הכלילי עינים“, „מה יאין עינוי דמלכא משיחא“, „וא"כ יש לפרש מין היינו מכוס של ברכה דלעת"ל על יין המשומר בענביו“ (אוה"ת פרשתנו שעא, ב. שער, א).
 (183) פסחים קט, ב.
 (184) תמיד בסופה.
 (185) סידור הארז"ל במקומו. ועוד.
 (186) דניאל ז, יג.
 (187) שהרי „אין תחומין למעלה מעשרה“ (עירובין מג, א).

(„ויחי יעקב“) שנמצאת בו - י' עקב¹⁶¹, שהיו"ד רומז על נקודת היהדות, עצם הנשמה (שלהיותה, חלק אלקה ממעל ממש¹⁶², יש בה היו"ד של שם הוי"ו¹⁶³ שהוא ר"ת דכל השם), ונמשך וחודר בכל מציאותו עד להעקב, שלכן, ניכר תוקף הנצחיות דעצם הנשמה בכל פעולה ופעולה שהיא באופן של זריעה שעל ידה נעשית הצמיחה עד אין-סוף.

ועוד והוא העיקר - שהזריעה שבפעולה אחת זו פועלת ומביאה את הצמיחה והגאולה, כפס"ד הרמב"ם¹⁶⁴ שעי"י „מצוה אחת“, מעשה אחד דיבור אחד ומחשבה אחת, „הכריע את עצמו ואת כל העולם כולו לכף זכות וגרם לו ולהם תשועה והצלה“, שאז יהיו לכאור"א מישראל חיים נצחיים כפשוטם, החל מבנ"י שבדורנו זה, נשמות בגופים, לאורך ימים ושנים טובות, לא רק מאה ארבעים ושבע שנה, כשני חיי יעקב, ולא רק ק"פ שנה כשני חיי יצחק, אלא חיים נצחיים, ועד"ו בנוגע לבנ"י בכל הדורות שלפנ"ו, ש„הקיצו ורננו שוכני עפר“, ובנוגע לבנ"י בכל הדורות שלאח"ו, עד סוף כל הדורות.

יב. ויהי"ר שהחזלטה עצמה ע"ד הוספת „מצוה אחת“ באופן של זריעה (עוד לפני קיומה בפועל) תהי' ה„זריעה“ שתביא צמיחת הגאולה בפועל ממש, ותיכף ומיד ממש¹⁶⁵, ביום הש"ק זה, שבת

חזק דספר הראשון שבתורה, שכולל החיווק דכל חמש החומשים וכ"ד ספרי קודש, עד לסיום דברי הימים ב„ויעל“, העלי' מן הגלות אל הגאולה¹⁶⁶, ועד שלפני הקריאה במנחה „ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה“, נעשה כבר „ראובן ושמעון סלקין“, כל י"ב השבטים, האבות והאמהות, ומשה ואהרן עמהם, ונשיא דורנו - יוסף שבדורנו - ש„לא מת“, כמו יעקב אבינו („אלה תולדות יעקב יוסף“¹⁶⁷), כידוע¹⁶⁸ ש„נשיא“ ר"ת „ניצוצו של יעקב אבינו“, ועי"י ההתקשרות והביטול לנשיא הדור ה"ז נמשך בכל אחד ואחת מאנשי הדור.

ובפשטות - שתיכף ומיד ממש „יוסיף אדנ"י שנית ידו גו' וסוף נדחי ישראל ונפוצות יהודה יקבץ¹⁶⁹ מארבע כנפות הארץ“¹⁷⁰, „בנערנו ובוקנינו גו' בבנינו ובבנותינו“¹⁷¹, ש„הוא (הקב"ה) עצמו . . . אוחו בידי ממש איש איש ממקומו, כענין שנאמר¹⁷² ואתם תלוקטו לאחד אחד בני ישראל“¹⁷³, ומשיב את כולם - ושב

ותחזינה עינינו בשוכן לציון“, ועד לסיומה ותחמה „אך צדיקים יודו לשמן ישבו ישרים את פניך“. - ראה שיחת ש"ק העבר. ועוד.

166) שאז תגלה „תורה חדשה מאתי תצא“ (ישעי' נא, ד. ויקר פ"ג, ג) - שכיון שניתנה (בכה ובהעלם) במתן-תורה שבפרשת יתרו (שהרי מ"ת הו"ע חד-פעמי, ה"ז נכלל בהחיווק שלוקחים מסיום ספר הראשון על כל הספרים שלאח"ו, מתחיל מספר שמות שבו נכלל מ"ת שבפרשת יתרו.

- 167) וישב לו, ב. וראה לקו"ש חכ"ה ע' 272. וש"נ.
168) קה"י (לבעה"מ מלא הרועים) מע' רבי.
169) להעיר ש„קבץ“ הוא הגימטריא ד„בכל מכל כל“ (חידושי חת"ס לב"ב יו, א).
170) ישעי' יא, א-יב.
171) בא יו"ד, ט.
172) ישעי' כו, יב.
173) פרש"י נצבים ל, ג.

הבלתי-רצוי מתחלתו (ובמילא לא יבוא מזה המשך המאורעות הבלתי-רצויים מהחורבן והגלות).

ונמצא, שבעשרה בטבת מודגש ה„עת רצון“ בנוגע לעבודת התשובה שמבטלת החורבן ומביאה הגאולה יותר מבשאר התעניות⁴⁵ - כיון שלא ה"ו בו ענין של חורבן בפועל (שהרי גם חומת ירושלים נשארה בשלימותה), כי אם דבר שיש בו כדי לעורר לתשובה, שעיי"ו ישארו ירושלים וביהמ"ק בשלימות (שליטת החורבן).

ד. ויש להוסיף בכיאר ענינו המיוחד

חדא“ (זח"א קטס, סע"א), וכפס"ד הגמרא (קידושין מט, ב) שעי"י „הרהור תשובה“ נעשה „צדיק (ועד לצדיק) גמור“ (כגירסת האור זרוע סקי"ב). ולא עוד אלא ש„זכאי חסידי* בכל יומא ויומא . . . עבדין תיובתא שלימתא“ (זהר פרשתנו רכ, סע"א), ו„איאת בתיקונים שאפילו אם הי' צדיק** א' חזר בתשובה שלימה בדורו הי' בא משיח“ (מאמרי אדה"ו הקצרים ע' תג).

45) ויש לומר, שבעשרה בטבת עצמו מודגש עוד יותר ענין זה בליל עשרה בטבת - שכבר התחיל יום העשירי בטבת שמתחיל בערב („ויהי ערב ויהי בקר“), ואעפ"כ לא התחיל הצום דעשירי בטבת עד עלות השחר* - שבזמן זה מודגשת ביותר הנתינת-כוח („עת רצון“) לנצל את הזמן לעבודת התשובה שמביאה את הגאולה, שעיי"ו יתבטל הצום דעשירי בטבת עוד לפני התחלתו.

גירושין ספ"ב - שיעור היומי דמוצאי עשרה בטבת). - וראה בארוכה סה"ש תנשא ח"א ע' 228 ואילך.

- 41) רמב"ם הל' תשובה פ"ז ה"ה.
42) לשון הכתוב - יהושע ו, א.
43) ועד כדי כך, שענין זה יכול להיות „התחלה“ לכל המשך המאורעות שלאח"ו (כפי שהי' בפועל, כיון שלא ניצלו את ההתעוררות לתשובה).
44) ובפרט שאין צורך בריבוי זמן, כיון שהתשובה היא „בשעתא חדא ביומא חדא ברגע

והגלות ומביאים הגאולה - „אין ישראל נגאלין אלא בתשובה, וכבר הבטיחה תורה שסוף ישראל לעשות תשובה . . . ומיד הן נגאלין“⁴¹.

וענין זה (כוונת הצום בשביל התשובה שמבטלת החורבן והגלות ומביאה הגאולה) מודגש בעשרה בטבת יותר מבשאר הצומות:

כש„סמך מלך בבל . . . על ירושלים והביאה במצור“ - עדיין לא פגע בירושלים עצמה (בהבתים שבה, ובודאי לא בהבית העיקרי, בית המקדש), ואפילו לא בהחומה שמקיפה ומגינה על ירושלים, שגם החומה היתה בשלימותה, ומלך בבל נשאר מחוץ להחומה (משא"כ במאורעות שלאח"ו שבגללם נקבעו שאר הצומות).

[אלא שעצם העובדה שהי' ביכלתו ועד שהקיף את החומה ועשה מצור על ירושלים, באופן ש„אין יוצא ואין בא“⁴², ובמילא לא היו יכולים להכניס מזון לעיר וכו' - הו"ע בלתי-רצוי⁴³ עד לקביעת תענית].

והכוונה במאורע זה (מצור על ירושלים, אבל מצור בלבד, מבלי לפגוע בירושלים עצמה, אפילו לא בחומת ירושלים) היתה כדי לעורר את בנ"י לשוב בתשובה מיד⁴⁴, שעיי"ו יתבטל הענין

גירושין ספ"ב - שיעור היומי דמוצאי עשרה בטבת). - וראה בארוכה סה"ש תנשא ח"א ע' 228 ואילך.

- 41) רמב"ם הל' תשובה פ"ז ה"ה.
42) לשון הכתוב - יהושע ו, א.
43) ועד כדי כך, שענין זה יכול להיות „התחלה“ לכל המשך המאורעות שלאח"ו (כפי שהי' בפועל, כיון שלא ניצלו את ההתעוררות לתשובה).
44) ובפרט שאין צורך בריבוי זמן, כיון שהתשובה היא „בשעתא חדא ביומא חדא ברגע

של עשרה בטבת - הן בנוגע להתחלת החורבן דביהמ"ק והן ובעיקר בנוגע להתחלת (הגאולה) ובנין ביהמ"ק:

בנוגע להמצור על ירושלים (בעשרה בטבת) מצינו בנבואת יחזקאל⁴⁶, "ואתה קח לך מחבת ברזל ונתתה אותה קיר ברזל בינך ובין העיר גוי והיתה במצור גוי אות היא לבית ישראל", "שכך תבוא ירושלים במצור"⁴⁷.

ויש לומר, שבהסימן להמצור ע"י "ברזל" נרמז גם חורבן ביהמ"ק - כי, "ברזל" מושלל בביהמ"ק⁴⁸, כמ"ש⁴⁹, "והבית בהבנותו אבן שלמה גוי ומקבות והגרזן כל כלי ברזל לא נשמע בבית בהבנותו"⁵⁰, כיון ששייך לחורבן ביהמ"ק, כדאיתא במדרש⁵¹, "וזאת התרומה גוי זהב

וכסף ונחשת"⁵². אבל ברזל אין כתיב כאן לא במשכן ולא במקדש⁵³ למה שנמשל בו אדום שהחריבו ביהמ"ק⁵⁴.

והתיקון לזה ע"י ברזל דקדושה⁵⁵:

אמרו חז"ל⁵⁶, "כל ת"ח שאינו קשה כברזל אינו ת"ח". דכתיב⁵⁷ ארץ אשר אבני ברזל, א"ת אבני אלא בוני", שזהו ע"ד, "קשה עורף" למעליותא⁵⁸, החזק והתוקף (ברזל) דעצם הנשמה⁵⁹, שע"י מבטלים הברזל דלעו"ז שהוא (קשיות העורף) דהיצה⁶⁰.

וענין זה שייך במיוחד לעשרה בטבת - כי, כוונת המצור (מצור בלבד, ללא פגיעה אפילו בחומת ירושלים) היתה לעורר על התשובה כדי שגם חומת

(52) תרומה כה, ג.

(53) ו"ברזל" שזכר בדברי הימים - ראה לקמן ס"ו.

(54) וראה ברכות לב, ב: "מיום שחרב ביהמ"ק נפסקה חומת ברזל כו' שנאמר ואתה קח לך מחבת ברזל וגו'".

(55) ראה ספר הלוקטים (דא"ח להצ"צ) ערך ברזל. וש"נ.

(56) תענית ד, א. וראה גם שם ז, א: "מאי דכתיב ברזל בברזל יחד, לומר לך מה ברזל זה אחד מחדד את חבירו אף שני תלמידי חכמים מחדדין זה את זה בהלכה".

(57) עקב ה, ט.

(58) ראה שמו"ר ספמ"ב. לקו"ת בלק סו, ד. אוה"ת תצהו ע' איתשיו. מג"א ע' ב'ת"א (בהוצאת תש"נ - ע' רטו"ריו).

(59) להעיר ש"ברזל" בגימטריא, גורל", שקאי על עצם הנשמה (אוה"ת שם).

(60) ראה סוכה נב, ב: "אם פגע בך מנוול זה משכהו לבית המדרש אם ברזל הוא מתפוצץ כו". וראה מדרש משלי (פכ"ז). הובא בבחי' בא יב, לג: "ברזל בברזל יחד זה משה הצדיק ופרעה הרשע שהיו מתקשין זה עם זה בשפתים". עד שאתה אומר לא ידעתי את ה' סופך לידע כו", היינו, שהביטול דפרעה, ברזל דלעו"ז, נעשה ע"י משה, ברזל דקדושה (אוה"ת מג"א שם).

בתוקף נצחי, שהולך ונמשך גם כשנפסקת פעולת האב (והרב) המחנך (שממשיך להתעסק בענינים אחרים לאורך ימים ושנים טובות), כיון שפעולת החינוך נעשתה באופן של זריעה, שכוללת ומביאה בפועל המשך הצמיחה דורעו וזרעו עד סוף כל הדורות, "זרעו בחיים", שבוה ניכר תוקף הנצחיות דחיי המחנך, "הוא בחיים".

ועד"ז בנוגע לכל פעולה ופעולה שלו שנקראת בשם "זריעה" - שכל פעולה פרטית, מעשה אחד, דיבור אחד ומחשבה אחת, נעשית בתוקף הנצחיות ד"זריעה" שכוללת ומביאה בפועל המשך הצמיחה של ריבוי פעולות טובות, פירותיהן ופירי פירותיהן עד סוף כל העולם, שלכן, גם כשנפסקת עשיית הפעולה ע"פ תורה [הן ההפסק דפעולה זו בעשיית פעולה אחרת, והן ההפסק דמנוחה כדי להחליף כח להמשך הפעולה לאח"כ, בעת השינה (שהנשמה עולה למעלה לשאוב לה חיים¹⁵⁹), שאז צ"ל וישנו הפסק במעשה ובדיבור ואפילו במחשבה], ה"ז באופן ד"זרעו (פעולתו) בחיים", שאינה פעולה חד-פעמית שמסתיימת בגמר עשייתה¹⁶⁰, אלא פעולה חיי' באופן נמשך ועד לאופן נצחי, להיותה פעולה של "זריעה" שמצמיחה פירות ופירי פירות עד אין-סוף, שבוה ניכר תוקף הנצחיות דחיי, "הוא בחיים", בכל פעולה ופעולה שנעשית במשך ימי חייו.

וענין זה נעשה ע"י שמגלה בחי' יעקב

הקודש ולבית המקדש השלישי, שבו תהי' השלימות ד"ברזל" דקדושה¹⁵³.

ולכן, בדורנו זה ובשנה זו מודגש ביותר ובעיקר החיזוק שבהדגשת הכוונה והתכלית דהגאולה שישנה בהתחלת זמן הגלות, ועאכו"כ לאחרי השלימות דמעשינו ועבודתינו כל זמן משך הגלות, ותיכף ומיד ממש באה הגאולה הנצחית וביהמ"ק הנצחי בפועל ובגלוי, שאז רואים (א) שתמורת המצור על ירושלים נעשית שלימות ההרחבה דירושלים¹⁵⁴, "וראמה וישבה תחתיי", "שתאריך ותרחב"¹⁵⁵, ועד ש"פרזות תשב ירושלים"¹⁵⁶, למעלה ממדידה והגבלה דחומה, כיון שעתידיה ירושלים שתתפשט בכל ארץ ישראל (וארץ ישראל תתפשט בכל העולם)¹⁵⁷, (ב) ותמורת ה"ברזל" דלעו"ז שקשור עם חורבן ביהמ"ק נעשית השלימות ד"ברזל" דקדושה בבנין ביהמ"ק השלישי.

יא. עפ"ז מובן גם הלימוד וההוראה והנתינת כח ש"לוקחים" מפרשת ויחי בנוגע למעשה בפועל - "זרעו בחיים" - תוספת חיזוק במחשבה דיבור ומעשה שלו ותוקף נצחי בהזריעה דעניני התומ"צ שמביאה תיכף ומיד הצמיחה דהגאולה:

בנוגע להפעולה ב"זרעו" - תוספת חיזוק בחינוך הבנים והבנות (כולל גם "ושנתם לבניך אלו התלמידים"¹⁵⁸)

(153) ו"ל (וע"ד הרמז) שאות ב' התשנ"ב היא

גם ר"ת, "ברזל" (ו, נפלאות ברזל" רומז על הפיכת הברזל דלעו"ז לברזל דקדושה).

(154) ע"ד מ"ש "מן המיצר גוי ענני במרחב גוי" (תהלים קיח, ה).

(155) זכרי' יד, יו"ד ובפי' הרד"ק. ב"ב עה, ב.

(156) שם ב, ה.

(157) ראה ספרי דברים בתחלתו. פס"ר פ'

שבת ור"ח. יל"ש ישעי' רמז תקג. לקו"ת מסעי פט, ב. ובכ"מ.

(158) ואתחנן ו, ז ובספרי ופרשי עה"פ.

(159) ב"ר פ"ד, ט.

(160) וע"ז שמצינו בהלימוד דדוד מאחיתופל

שה"י באופן ד"שני דברים בלבד" (אבות פ"ו, ג), ש"אינו פרה ורבה אלא נאשר כפשוטו כמו שלמד ממנו" (כש"ט סכ"ב). וראה, ביאורים לפרקי אבות שם.

(46) ד, ג.

(47) פרשי עה"פ.

(48) ומודגש בעיקר במזבח - עיקרו של ביהמ"ק, "בית לה' מוכן להיות מקריבים בו הקרבנות" (רמב"ם ריש הל' ביהב"ח) - "ואם מוצא אבנים תעשה לי לא תבנה אתהן גזית (שפוסלן ומכתהן בברזל) כי חרבו הנפת עלי' ותחללה", ש"המוצח נברא להאריך ימיו של אדם והברזל נברא לקצר ימיו של אדם, אין זה בדין שיוגף המקצר על המאריך, ועוד, שהמוצח מטיל שלום בין ישראל לאביהם שבשמים, לפיכך לא יבוא עליו כורת ומחבל" (יתרו כ, כב ובפרשי - ממכילתא. וראה בארוכה בפי' הרמב"ן. תורה שלימה (אות תקנדי"ה)).

(49) מלכים"א ו, ז.

(50) והשימוש בברזל לסתת את האבנים (אבנים גוי' גזית מגוררות במגרה", "חתוכות במגרה", "כלי ברזל מלא פגימות כו" (שם ז, ט, ובמצודות) ה"י בחוץ - "שהי' מתקין מבחוץ ומכניס מבפנים" (סוטה מח, ב*).

(51) שמו"ר פל"ה, ה.

(* ולדעת רבי יהודה - ש"אמר רבי נראין דברי רבי יהודה באבני מקדש" - גם מבחוץ לא השתמשו בכלי ברזל, אלא ע"י השמיר" (סוטה שם).

י. ובכנה"ל ניתוסף עילוי מיוחד בדורנו זה, ובפרט בשנה זו:

דורנו זה הוא דור האחרון של הגלות והוא הוא דור הראשון של הגאולה – כהודעת והכרות כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, יוסף שבדורנו (ע"ש יוסף הראשון שהודיע והכריז ש"אלקים פקד יפקוד אתכם והעלה אתכם מן הארץ הזאת אל הארץ אשר נשבע לאברהם ליצחק וליעקב"¹⁴²), שכבר נשלמו כל מעשינו ועבודתינו, וכבר כלו כל הקיצין וכבר עשו תשובה, וכבר נסתיימו כל ההכנות ובאופן ד"הכנה רבתי", והכל מוכן לסעודה¹⁴³ דלעתיד לבוא, לזיתן ושור הבר¹⁴⁴ ויין המשומר¹⁴⁵.

ובהדגשה יתירה בשנה זו:

שנה זו שייכת במיוחד לקץ הגאולה ולהגאולה (כי כבר כלו כל הקיצין) – ה"תהא שנת נפלאות בה", "בכל מכל והשלימה ע"י משיח צדקנו (כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות"¹⁴⁶), שאז יהיו כל הענינים (בכל מכל כל) באופן של "נפלאות".

(142) פרשתנו נ, כד.

(143) ע"פ ל' חז"ל – אבות פ"ג מט"ז.

סנהדרין לח, א ובפרש"י.

(144) ראה ב"ב עה, א. ויק"ר פ"ג, ג.

(145) ברכות לד, ב. וש"נ. – ולהעיר, ש(יין

הצמחומ"ר כולל גם השמירה מענינים בלתי-רצויים הדרושה ביין יותר מאשר בבשר, אף שגם בשר שנתעלם מן העין אסור, כי האיטור דבשר שנתעלם מן העין (שמא עורבים או שרצים וחיות נטלוהו והביאו בשר נבלה תחתיו) הוא חומרא בעלמא (חולין זה, א ובתורה אמר. ועוד), ובסימנים ובטביעת עין מותר (שם, ב. וראה אנציק' תלמודית בערכו. וש"נ), משא"כ ביין, ששמירתו מוכרחת מפני חשש יין נסך שנעשה בנגיעה כו'.

(146) מיכה ז, טו. וראה אוה"ת נ"ך עה"פ.

ועוד ועיקר, "בכל מכל כל" היא דרגת האבות שהטעימן הקב"ה מעין עוה"ב, והשלימות שבוה (אצל האבות דכל בני ובמילא גם אצל כל אחד ואחת דבני) תהי' לעתיד לבוא, כשיקומו ג' האבות, ויחד עמהם ד' האמהות¹⁴⁷ (ד' האמהות שרה רבקה רחל ולא, וד' האמהות ד"ב השבטים בלהה רחל זלפה לאה), ואדרבה, "נקבה תסובב גבר", "אשת חיל עטרת בעלה"¹⁴⁸, כמודגש בסדר ד' האמהות בר"ת ד"ברזל", ויחד עמהם כל בני שבכל הדורות, "הקיצו ורננו שוכני עפר"¹⁴⁹, ועאכו"כ כל בני שבדורנו (נשמות חיים בגופים חיים ללא הפסק ח"ו בחיים כלל), ונשיא דורנו בראשנו, וכולם יחד באים לארצנו הקדושה, "ארץ¹⁵⁰ חטה ושעורה וגפן ותאנה ורמון ארץ זית שמן ודבש"¹⁵¹, "ארץ אשר אבני ברזל"¹⁵², ושם גופא – לירושלים עיר

(147) וצירופם יחד (ג' אבות וד' אמהות) עולה ד' – שרומם על כללות בני שנהלקים לז' קני המנורה, שבע מדרגות בעבודת ה' (עיקר ענינם של בני, "אני נבראתי לשמש את קוני" כנגד ד' המדות* (לקו"ת ר"פ בעלותך. ובכ"מ), דיש לומר, שהתחלקות זו היא גם בשרש ומקור דבני, בהאבות והאמהות.

(148) ועד"ז בנוגע לכנס"י, אשת חיל, שנעשית עטרת בעלה, זה הקב"ה.

(149) ישע"י כו, יט.

(150) עקב ה, ה.

(151) ויש לומר, ששבעת המינים שנשתבחה בהם ארץ ישראל הם כנגד שבעת הסוגים שבבני, שבעת קני המנורה (כנ"ל הערה 147).

(152) ולהעיר ממש"נ בברכת משה – שהיא "מעין ברכתו של יעקב" (פרש"י ברכה לג, יג) – "ברזל ונחושת מנעלך", "ארצכם נעולה בהרים שחוצבים מהם ברזל ונחושת" (שם לג, כה ובפרש"י).

(* שניקרו העבודה היא במזדות – לעבדו בכל לבבכם", "עבודה שבלב" (ריש תענית), שבו משכן המזדות.

ירושלים תשאר ותהי' בשלימותה (כנ"ל), וענינו בעבודת ה' – השמירה על שלימות התורה, "אני חומה זו תורה"¹⁵³, באופן של חזק ותוקף ד"ברזל" דקדושה, "אבני" (בוני, תלמידי חכמים) ברזל".

ויתירה מזה – שגם הכוונה והתכלית בהמשך המאורעות דהמצור עד לפעולת הברזל בחורבן ביהמ"ק (כיון שלא עשו תשובה כו'), היא, כדי שתהי' שלימות ה"ברזל" דקדושה בבנין ביהמ"ק השלישי:

איתא במדרש¹⁵⁴ ש"זהב וכסף ונחושת" הם כנגד ג' האבות אברהם יצחק ויעקב – "זהב זה אברהם . . . כסף זה יצחק . . . ונחושת זה יעקב". וע"פ הידוע¹⁵⁵ שגם בתי מקדשות הם כנגד אברהם יצחק ויעקב, "אברהם שכתוב בו הר . . . יצחק שכתוב בו שדה . . . יעקב שקראו בית"¹⁵⁶, יש לומר, שזהב וכסף ונחושת הם כנגד ג' בתי מקדשות: זהב כנגד בית ראשון, כסף כנגד בית שני, ונחושת כנגד בית שלישי. וההסברה בזה¹⁵⁷ – שע"י יעקב שענינו תורה (כנ"ל ס"א), נעשה גם הבירור של "נחושת" (מלשון נחש¹⁵⁸, נחש הקדמוני, שהו"ע הקליפה, שביורו ע"י "נחושת" דקדושה¹⁵⁹), שעיקרו ושלימותו בביהמ"ק השלישי כנגד יעקב.

(61) פסחים פז, א. וראה אוה"ת פרשתנו תד, א.

(62) שמו"ר ספמ"ט.

(63) ראה חז"ל ג מהרש"א ועיון יעקב לפסחים פח, א. לקו"ת מטות פג, ג. ובכ"מ.

(64) פסחים שם.

(65) ראה אוה"ת תשא ע' א'תתפח.

(66) ראה חוקת כא, ט ובפרש"י.

(67) ולהעיר, ש"נחושת" ר"ת נובלות חכמה שלמעלה תורה (הוספות לתו"א תשא קיא, ד. ובכ"מ). והשייכות ליעקב – ראה אוה"ת פרשתנו תת, א.

ויש להוסיף, ש"נחושת" רומז גם על המעמד ומצב דומן הגלות (לאחרי חורבן בית שני), ואילו השלימות דביהמ"ק השלישי מרומזת (בהבירור ד"ברזל" דלעו"ו, שלמטה גם מ"נחושת"¹⁵⁸, שע"י באים להשלימות ד"ברזל" דקדושה:

זהב וכסף ונחושת הם בסדר דמלמעלה למטה – שזהב הוא המשובח ביותר, כסף הוא למטה מזהב, ונחושת למטה גם מכסף. ומרומז גם בהר"ת שלהם: "זהב", ר"ת "זה הנותן בריא", "כסף", ר"ת "כשיש סכנת פחד", ו"נחושת", ר"ת "נתינת חולה שאמר תנו"¹⁵⁹.

ועפ"ז י"ל, ש"זהב" מורה על (המשכן ו)בית ראשון שהי' בשלימות (זה הנותן בריא"), ו"כסף" מורה על בית שני שחסרו בו חמשה דברים¹⁶⁰ (שלכן, "יש סכנת פחד" שמא יהי' עוה"פ החסרון ח"ו דביהמ"ק כולו), ו"נחושת" (שלמטה מזהב וכסף) מורה על המעמד ומצב דומן הגלות, שבגלל החסרון דביהמ"ק נעשים בני במעמד ומצב של "חולה שאומר תנו", שזוהי הבקשה והדרישה מהקב"ה ליתן (כל הנותן בעין יפה הוא נותן"¹⁶¹) את ביהמ"ק השלישי שיהי' בתכלית השלימות (גם לגבי המשכן ובית ראשון) – "מקדש אדניי כוננו ידיך"¹⁶², "בנינא דקוב"ה"¹⁶³, בית נצחיי (שאינן אחריו חורבן).

(68) ראה חז"ב רכה, רע"א. אוה"ת תרומה ע' א'תיג.

(69) ראה רבותינו בעה"ת ר"פ תרומה. פי' הרא"ש שם. אגרת הטיל (לאחיו של המהר"ל) חלק הרמוז את זו תורה שלימה עה"פ תרומה כה, ג (אות לח). וראה סה"ש תשמ"ט ח"א ס"ע 263 ואילך (בארוכה). תנשא ח"א ע' 347 הערה 87 ובשוה"ג.

(70) יומא כא, ב.

(71) ראה ב"ב נג, רע"א. וש"נ.

(72) בשלח טו, יז.

(73) חז"ג רכא, א.

ויש לומר, שמעלת הנצחיות דביהמ"ק השלישי (שלאחרי החורבן דבית ראשון ובית שני יבנה בית מקדש נצחי שאין אחריו חורבן) – מרומזת בהחזוק והתוקף ד"ברזל" דקדושה.

ה. ובסגנון דתורת הקבלה והחסידות: ידוע⁷⁴ ש"ברזל" ר"ת בלהה רחל ולפה לאה, ד' נשי יעקב שהן האמהות די"ב השבטים, וכנגדן יש גם ד' בחי' בנוקבא דקליפה, כמ"ש בעוג⁷⁵, "ערשו ערש ברזל", שהן הלעו"ז דד' האמהות שבקדושה.

ולהוסיף, שגם סדרן של ד' האמהות שב"ברזל" (בלהה לפני רחל ולפה לפני לאה, שפחה לפני גברתה) הוא הסדר דלעו"ז – "שפחה" כי תירש גברתה⁷⁷.

ויש לומר, שגם בקדושה ישנו הסדר ד"ברזל" – שפחה לפני גברתה למעלותא:

ובהקדם מעלת האמהות לגבי האבות, כמ"ש באברהם, "כל אשר תאמר אליך שרה שמע בקולה", "שהי אברהם טפל לשרה בנביאות"⁷⁸ – ע"ד ובדוגמת המעמד ומצב דלעתיד לבוא ש"נקבה תסובב גבר"⁷⁹, "אשת חיל עטרת בעלה"⁸⁰, שספירת המלכות תתעלה למעלה מכל הספירות (סוף מעשה במחשבה תחלה⁸¹), שמעין זה הי' אצל

- (74) ספר הליקוטם להאריו"ל פרשתנו מט, יא (וראה לקמן הערה 141). לקוטי תורה ושער הפסוקים ואתחנן ד, כ. עקב ח, ט. ועוד.
 (75) דברים ג, יא.
 (76) משלי ל, כג.
 (77) ראה אוה"ת תצוה ע' א'תרצב ואילך.
 (78) א'תשלו ואילך. לקוטי לוי"צ אנ"ק ע' תיו.
 (79) וירא כא, יב ובפרש"י.
 (80) ירמ"י לא, כא.
 (81) משלי יב, ד.
 (82) פיוט "לכה דודי".

האבות, כמארו"ל⁸², "שלשה הטעמים הקב"ה בעוה"ז מעין העוה"ב, אברהם יצחק ויעקב, שנאמר בהם בכל מכל כל"⁸³.

ועד"ז בנוגע למעלת השפחות לגבי הגבירות (בלהה לפני רחל ולפה לפני לאה⁸⁴), כמ"ש ברחל שנתנה שפחתה (בלהה) ליעקב, "ואבנה גם אנכי ממנה"⁸⁵ – שהאמהות⁸⁶ הן בחי' מלכות דאצילות, והשפחות הן בחי' מלכות בירידתה לבר"ע, ועו"נ⁸⁷, "אבן מאסו הבונים היתה לראש פנה", שהאבות שבונים המלכות ע"י גישואיהם עם האמהות⁸⁸, לא רצו (מצד עצמם) לישא השפחות כיון שמאסו בהירידה לבי"ע (ענינם של השפחות), ואעפ"כ, דוקא ע"י גישואיהם עם השפחות (בחי' המלכות בירידתה לבי"ע) נעשה בנין ועליית המלכות בתכלית השלימות ("שפחה כי תירש גברתה" למעלותא)⁸⁹.

ועד"ז יש לבאר גם בנוגע לביהמ"ק: מבואר בדרושי חסידות⁹⁰ הטעם שביהמ"ק הי' מאבנים דוקא (דלא

- (82) ב"ב טז, סע"ב ואילך.
 (83) לקו"ת ש"ש טו, ג. אוה"ת חיי שרה כקג, ב.
 (84) נוסף על הקדימה דרחל, ספירת המלכות, ללאה, ספירת הבינה.
 (85) יוצא ל, ג.
 (86) בהבא לקמן – ראה לקו"ת ס"פ ברכה. סידור (עם דא"ח) כא, ד.
 (87) תהלים קיח, כב.
 (88) כמודגש בהגישואין דיצחק ורבקה שהו"ע יחוד מ"ה וב"ן (לקו"ת ברכה צו, סע"ג. ובכ"מ).
 (89) ומודגש במלכות דוד, שלידתו היתה באופן שאביו (ישי) הי' סבור שבא על שפחתו, בסוד שפחה כי תירש כו' (ראה לקו"ת וסידור שבהערה 86).
 (90) תו"א ותו"ח ר"פ ויגש. לקו"ת וסידור שם. ובכ"מ.

ובפרטיות יותר:

החזיק על כל זמן משך הגלות עד להגאולה האמיתית והשלימה נעשה עי"ז ש"זרעו בחיים"¹³⁴ – כיון שהנצחיות דיעקב מודגשת ומתגלה ב"זרעו", ההמשך והקיום דזרעו וזרע זרעו עד סוף כל הדורות בהנהגתם בחיים בחיי יום יום בדרכיו של יעקב, ועי"ז מתגלה בפועל הנצחיות דהגאולה העתידה ומקדש העתיד שכנגד יעקב¹³⁵.

וענין זה מודגש בהמשך הפרשה – "וישתחו ישראל על ראש המטה", "על שהיתה מטתו שלמה"¹³⁶, וברכתו לכל י"ב השבטים ("ויברך אותם כולם במשמע"¹³⁷) – שבשלימות דכל י"ב השבטים (שכוללים כל בני) נמשכת ומתגלה הנצחיות דחיי יעקב ("ויחי יעקב") עד סוף כל הדורות, שבכח זה יוצאים ועולים מן הגלות אל הגאולה הנצחית.

ויש לומר, שב"זרעו בחיים" מרומז שהגלות הו"ע של זריעה שכוללת ומהוה התחלת הצמיחה דהגאולה (כנ"ל ס"ח), וזהו תוכן החזיק על כל זמן משך הגלות, כיון שיודעים שהצמיחה דהגאולה נעשית ע"י הזריעה ד"מעשינו ועבודתינו כל זמן משך הגלות"¹³⁸.

- (134) כמודגש בדרשת חז"ל (שממנה למדים שיעקב אבינו לא מת) – "מקרא אני דורש שנאמר ואתה אל תירא עבדי יעקב גוי ואל תחת ישראל כי הנני מושיעך מרחוק ואת זרעך מארץ שבים, מקיש הוא לזרעו כו'" – "מקרא" בנוגע להגאולה.
 (135) ולהעיר, שביהמ"ק השלישי יתגלה גם המשכן שנעשה מהארזים שהביא יעקב ונטעם (ענין הזריעה) במצרים וצוה לבניו ליטלם עמהם כשיצאו ממצרים (פרש"י תרומה כה, ה. כו, טו).
 (136) פרשתנו מז, לא ובפרש"י.
 (137) פרש"י שם מט, כה.
 (138) תנאי רפ"ל.

ועפ"ז מובן הקשר והשייכות דפרשת ויחי לעשרה בטבת – כי, בעשרה בטבת מודגש שהתחלת החורבן והגלות בהמצור על ירושלים הוא התחלת הבנין דמקדש העתידי בחזק ותוקף נצחי, ולכן קורין או פרשת ויחי, שבה מודגש שהתחלת הגלות בהירידה למצרים כוללת ומהוה התחלת הגאולה הנצחית, בדוגמת הזריעה ("זרעו בחיים") שכוללת ומהוה התחלת הצמיחה באופן נצחי.

וימתק יותר הקשר והשייכות ד"זרעו בחיים" להתוקף דברזל דקדושה (שחורבן ביהמ"ק ע"י ברזל דלעו"ז הוא התחלת התוקף דברזל בביהמ"ק העתידי, כנ"ל ס"ז) – כיון ש"זרעו בחיים"¹³⁹ היא השלימות די"ב השבטים בני ד' האמהות (שהר"ת שלהן) "ברזל" דקדושה – "אבני ברזל": "אבני" (לא רק מלשון בוני, "א"ת אבני אלא בוני", אלא גם מלשון "בן ברזל", הכנים של "ברזל" – שע"י החזיק והתוקף שלהם בכל עניני קדושה ("אבני ברזל"), מהפכים הברזל דלעו"ז שהחריב ביהמ"ק לברזל דקדושה בבנין ביהמ"ק העתידי¹⁴¹.

(139) שע"ז "הוא בחיים", יעקב אבינו לא מת, ועד לחיים נצחיים כפשוטם (נשמה בגוף) – כיון שנתבטל הברזל דלעו"ז שמקצר ימיו של אדם (כנ"ל הערה 96).

(140) כמ"ש בפרשתנו (מט, כד) "אבן ישראל", "לוי נטריון אב וכן" (פרש"י עה"פ).
 (141) ראה ספר הליקוטם להאריו"ל פרשתנו (שבהערה 74) עה"פ "אוסרי לגפן עירו וגו'": "ידוע הוא שהפסוק מדבר בענין המשיח, שנאמר גילי מאד בת ציון גוי' הנה מלך יבוא לך גוי' עני ורוכב על חמור ועל עיר בן אתונות . . . סוד הענין הוא . . . כי יעקב אבינו ע"ה לו ד' נשים, וסודם ברזל . . . וכנגדם בקליפה שנים גבירות ושנים שפחות, הגבירות . . . הם סוד עי"ר וחמו"ר, וכשיבוא משיח צדקנו ב"ב או יכבוש תחתיו הקליפות . . . עי"ר וחמו"ר כו'".

ופירי פירותיהן עד סוף כל העולם"123.

ועי' מתגלה ונעשה שלימות הטוב124 - ,הוכפל125 בו כי טוב - הטוב דגאולה האמיתית והשלימה ובנין ביהמ"ק, גאולה נצחית וביהמ"ק נצחי, גאולה השלישית וביהמ"ק השלישי, כמ"ש126 "ביום השלישי יקימנו ונחיה לפניו".

ט. עפ"ז יש לבאר גם הקשר והשייכות לפרשת ויחי - סיום וחזרת ספר ראשון (הישר) שבתורה, והחזיון (חזק חזק ונתחזק) על כל הספרים שלאח"ז:

כיון כסיום וחזרת ספר ראשון שבתורה הוא במעמדם ומצבם של בני בארץ מצרים ("ויחי יעקב בארץ מצרים", "ויישם בארון במצרים"), שמוזה נעשה התחלת הגלות [כמודגש בהמשך בהתחלת ספר שמות127 (שקורין במנחת שבת פרשת ויחי), ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה], והמשכו בהתחלת שעבוד מצרים לאחרי ש,וימת יוסף. . ויישם בארון במצרים128] - יש צורך בחזיון על כל זמן משך הגלות, עד לעלי מן הגלות אל הגאולה [ובלשון חז"ל129, "ראובן ושמעון נחתין ראובן

123 כולל גם הפירוש הפנימי שנעשה "סוף" לכל הענינים העלם ("עולם" מלשון העלם) והסתר.

124 להעיר ש,טבת" הוא גם מלשון "טוב".

125 להעיר מהשייכות ד,כפל" לגאולה (ראה

פרד"א תר"ל. ועוד).

126 הושעו, ב ובמפרשים שם.

127 "מתכפין התחלה להשלמה" (נוסח

מרשות לחתן בראשית).

128 כי "כל זמן שיוסף חי קיים לא היה להם

משוי של מצרים, מת יוסף נתנו עליהם משוי,

לפיכך כתיב הבאים (לאחרי ובהמשך למיתת

יוסף), כאילו אותו יום נכנסו למצרים" (שמו"ר

פ"א, ד).

129 ויק"ר פ"ב, ה. וש"נ.

ושמעון סלקין, שהירידה הגלות היא בשביל העלי' ההגאולה, כמ"ש בסיום וחזרת (כל כ"ד ספרי קודש) דברי הימים "ה' אלקי השמים. . פקד עלי לבנות לו בית בירושלים גו' מי בכס מכל עמו ה' אלקיו עמו ועל", העלי' מן הגלות אל הגאולה לבנות ביהמ"ק נעלה יותר, כמ"ש "גדול יהי כבוד הבית הזה האחרון מן הראשון", שקאי (גם) ובעיקר על ביהמ"ק השלישי130.

ותוכן החזיון על כל זמן משך הגלות הוא - "ויחי יעקב":

יעקב, שענינו תורה, הוא קו האמצעי, בריח התיכון שמבריה מן הקצה אל הקצה, מרום המעלות ומדרגות עד סוף כל דרגין131, היינו, שנמשך ויורד למטה כמו שהוא למעלה ללא שינויים, ועי' מתגלה תוקף מציאותו, מציאות אמיתית ("תן אמת ליעקב"132) ונצחית ("יעקב אבינו לא מת"), ולכן, ממנו ועל ידו נמשך החזיון לכל בני' על כל זמן משך הגלות, שגם בירידתם בגלות נעשה אצלם מעמד ומצב ד,ויחי יעקב", חיים אמיתיים ע"פ התורה, שבוה מודגש התוקף האמיתיות והנצחיות דבני', כפי שמתגלה בהעילוי והשלימות דגאולה האמיתית והשלימה, גאולה נצחית וביהמ"ק נצחי, גאולה שלישית וביהמ"ק השלישי, הקשורים עם (השלישי שבאבות) יעקב133 (כנ"ל ס"ד).

130 ראה לעיל שוה"ג הא' להערה 102.

131 תניא ספ"ג. שם אנה"ק ס"ו. ובכ"מ.

132 מיכה בסופו. וראה אנה"ק שם.

133 להעיר ממ"ש בפרשתנו בברכת יעקב

ליוסף: "ברכות אביך גברו על ברכות הורי עד

תאות גבעות עולם" (מט, כו), "ברכה פרוצה בלי

מצרים מגעת עד ד' קצות העולם, שנאמר ופרצת

ימה וקדמה וגו', מה שלא אמר לאברהם אבינו

וליצחק. . זהו שאמר ישעיהו והאכלתך נחלת יעקב

אביך" (פרש"י עה"פ).

שמרומות בהר"ת ד,ברזל"135.

ו. ואולי יש לומר, שהשלימות דברזל דקדושה שבביהמ"ק השלישי תבוא (לא רק בחזק ותוקף הנצחיות, אלא גם בכך שבנינו יהי' (לא רק מאבנים, אלא) גם מברזל, שהברזל עצמו יהי' חלק מהבנין דביהמ"ק עצמו:

"ברזל אין כתיב. . במשכן ובמקדש. . שהחריב ביהמ"ק" - קאי על בית ראשון ובית שני שנחרבו ע"י ברזל; משא"כ מקדש העתיד, בית נצחי שלא שייך בו חורבן - לא שייך בו חשש מענין של ברזל דלעו"ז, כיון שלעתיד לבוא תתבטל מציאות הברזל דלעו"ז136, ובמילא יכול וצריך להיות בנינו גם בברזל, כדי להדגיש את העילוי והשלימות דהפיכת הברזל" שהחריב ביהמ"ק לברזל שנעשה חלק מהבנין דביהמ"ק.

ויש לומר, שמ"ש בדברי הימים138 (בנוגע לפעולתו של דוד בהכנת כל הדרוש לבנין ביהמ"ק), "הכינותי לבית אלקי הזהב לזהב והכסף לכסף והנחושת לנחושת הברזל לברזל גו'", "וברזל מאה

95 להעיר מהשייכות ל,חומת ברזל" - כי, "אשה" שייכת לתורה ו,חומה, דכתיב נקבה תסובב גבר" (יבמות סב, ב), וד' נשי יעקב (ר"ת ברזל) הם, חומת ברזל" דקדושה (שעי"ז מהפכים ה,קיר ברזל" שבהנבואה ע"ד המצור על חומת ירושלים, כדלקמן ס"ז).

96 שאו לא תהי' מציאות הברזל שמקצר ימיו של אדם, חיו, כמ"ש (ישע"י ב, ד), וכתתו חרבותם וגו'", ויתירה מזה - שיתבטל הענין דהיפך החיים. וראה תנחומא ס"פ יתרו: "בעוה"ז ע"י יצה"ר השנים מתקצרות, אבל לעתיד לבוא בלע המות לנצח ומחה ה' דמעה מעל כל פנים".

97 ראה אדר"ב פט"ו: "יצה"ר דומה לברזל שהטילוהו בתוך האור כל זמן שהוא בתוך האור עושין ממנו כל כלים שירצו, אף כך יצה"ר כו'".

98 דה"א כט, ב; ז (ושם כב, יד (טז):

ולנחושת ולברזל אין משקל" (מספר).

כהמשכן שהי' מעצי שטים), ועד ש,אין בונין בו עץ בולט"139 (משא"כ שקוע"ז) - כיון שהיתה בו מעין השלימות דלעתיד לבוא שספירת המלכות תהי' למעלה מז"א ("אשת חיל עטרת בעלה"), ולכן נבנה מאבנים, דומם, שמורה על ספירת המלכות, ולא מעצי שטים, צומח, שמורה על ז"א (אבל לא מברזל135 שלמטה מאבנים, שמורה על ספירת המלכות בירידתה לבי"ע).

ויש לומר, שבביהמ"ק דלעתיד לבוא140 תתגלה מעלת המלכות (לא רק כפי שהיא באצילות, אלא גם ובעיקר) בירידתה לבי"ע, שתתבטא בהחזק ותוקף (לא רק דאבנים, אלא גם) דברזל שהוא חזק יותר מאבנים, "ארץ (ספירת המלכות) אשר אבנו ברזל", ע"ד מעלת השפחות לגבי האמהות (שלימות בנין ועליית המלכות)

91 רמב"ם הל' ביהב"ח פ"א ה"ט.

92 רדב"ז שם. ועוד. - וי"ל דוגמתו בברזל, ש,כל כלי ברזל לא נשמע בבית בהבנותו", בגלוי דוקא (ע"ד עץ בולט), משא"כ בהעלם, מחוץ לביהמ"ק (ע"ד עץ שקוע).

93 וברזל שמצינו בנוגע לעשיית המנורה,

אין לו זהב מביא אף של כסף של נחושת של ברזל

כו"ו, ומנורה שעשו מלכי בית השמונאי של ברזל

היתה (מנחות כח, ב) - הרי: (א) כיון שהברזל הוא

תמורת כסף וזהב ה"ז "ברזל" כפי ששייך להדרגה

דכסף וזהב*, (ב) "שפודים של ברזל היו וחיפוס

בעץ", שאין הברזל נראה מבחוץ (ע"ד עץ שקוע).

ואמה כליא עורב, טס של ברזל כמו סייף גובהו

אמה על גבי המעקה סביב כדי ישבו העורבים

עליו (מו"ק ט, רע"א. וש"נ. רמב"ם הל' ביהב"ח

פ"ד ה"ג) - ה"י על גג המקדש, שגגין לא נתקדשו

(פסחים פה, סע"ב. וש"נ. רמב"ם שם פ"ו ה"ז),

כמו בחוץ (וראה לקמן הערה 102).

94 שבו תהי' השלימות דלעתיד לבוא ממש,

לא רק מעין דוגמא בלבד, ככתיב ראשון ושני.

* ע"ד המבואר בענין אבנים ולבנים, ש,אם לא

נמצאו אבנים בונין בלבנים" (ראה לקו"ש ח"ו ע' 23

הערה 76).

אלף ככרים" – עיקרו ושלימותו במקדש העתידי להבנות ע"י דוד מלכא משיחא¹⁰⁰, שבנינו יהי' (לא רק מזהב וכסף ונחושת בתכלית השלימות¹⁰¹, אלא) גם מברזל¹⁰².
ז. עפ"ז יש לומר שענינו של עשרה בטבת הוא התחלת בנין מקדש העתידי בגאולה העתידה:

99) בפ"י הרמב"ן ס"פ יתרו: „והברזל אשר הקדיש דוד שלא נחקר משקלו לעשות ממנו כלים לכרות העצים ולהצב האבנים היי", אבל בנוגע להמשכן והמקדש עצמו מושלל הברזל לגמרי, עיי"ש. וראה השק"ט בזה בתורה שלימה שם. וצ"ע גם מאמה כליא עורב ש, צורך בנין הבית הוא" (מו"ק שם), והיתה (לא רק במקדש, אלא גם) במזבח החיצון שבמשכן (בריי"א דמלאכת המשכן פ"א. יל"ש תצוה רמז שפה ובפ"י זית רענן).

ובפ"י מהר"ו (לשמו"ר שבעה ע"ה): „ומ"ש בסוף ד"ה א' והברזל לברזל וגו' מאה אלף ככרים ברזל, יתכן שהי' זה בחצרות ולא בפנימה" – שהברזל הי' בבנין המקדש עצמו (ולא כדעת הרמב"ן שהי' רק עבור הכלים לכרות העצים ולהצב האבנים), אלא בתוך ולא בפנים. וצ"ע היכן מצינו שהשתמשו בחצרות דבית ראשון בכמות ברזל גדולה כזו (משא"כ במקדש העתידי להבנות – „אע"פ שהוא כתוב ביחזקאל אינו מפורש ומבואר", ויש מקום לומר שבנינו יהי' גם בברזל, ככפנים).

100) ועפ"ז יומתק שה"ברזל" נוכר רק (א) בהכנת המקדש ע"י דוד (ולא בבנין המקדש ע"י שלמה), (ב) בדברי הימים (ולא במלכים) שעיקרו „משום יחס דוד המלך" (פרש"י ריש דה"י. הקדמת הרד"ק לדה"י. עיי"ש), דוד מלכא משיחא, שעל ידו יהי' בנין ביהמ"ק השלישי.

101) נוסף על השלימות דוהב שהיתה בבתי המקדשות שלפניו – „שבעה זהבים" (יומא מד, סע"ב).

102) ומעין זה הי' בבית שני (ששייך לביהמ"ק השלישי*) – כי, הברזל במנורה הי' בזמן ההשמונאים בבית שני, וכן הברזל באמה כליא

אע"פ שהמצור דעשרה בטבת הי' התחלת המאורעות דחורבן ביהמ"ק, הרי, כיון שהכוונה בזה היא שלאח"ז ועיי"ז יבנה מקדש העתידי¹⁰³, בית נצחי, נמצא, שהתחלת המאורעות דחורבן ביהמ"ק היא גם (ובעיקר) התחלת הבנין דמקדש העתידי.

וענין זה מרומז בהסימן שניתן בשייכות להמצור דעשרה בטבת – „ואתה קח לך מחבת ברזל ונתתה אותה קיר ברזל גו' אות היא לבית ישראל" – שהכוונה והתכלית של (התחלת) החורבן ע"י ברזל דלעז"ז, היא, כדי שלאח"ז תתגלה השלימות ד„ברזל" דקדושה בביהמ"ק העתידי¹⁰⁴.

עורב שהיתה בבית שני, משא"כ בבית ראשון שמפני רוב קדושה שהיתה בו לא הי' צריך כליא עורב (ערוך ערך כל. וראה תוס' מו"ק שם. תוד"ה כליא מנחות קו, א. תוד"ה כגון ערכין ו, א). ויש לומר ההסברה בזה – שבבית שני היתה ההתנסקות בבירור והפיכת הלעז"ז** (משא"כ בבית ראשון שמפני רוב קדושתו נדחו החיצונים), ולכן מצינו בו גם ברזל, אבל, רק הברזל שבמנורה שבא במקום כסף וזהב ומחופה בעץ, והברזל שבאמה כליא עורב על גג המקדש שהוא כמו בחוץ (כנ"ל הערה 93), משא"כ בביהמ"ק השלישי יהי' ריבוי ברזל (מאה אלף ככרים) בהבנין עצמו, כיון שהי' בירור והפיכת הברזל בתכלית השלימות.

103) ובלשון חז"ל (בנוגע לחורבן ביהמ"ק בתשעה באב) – „עלה אר"י כו' והחריב אריאל כו' על מנת שיבוא אר"י כו' ויבנה אריאל" (יל"ש ירמי' בתחלתו (רמז נט)).

104) ויומתק יותר ע"פ דרשת חז"ל (גיטין נו, רע"ב) בנוגע לחורבן ביהמ"ק, והלבנון באדיר יפול, ואין אדיר אלא מלך, דכתיב והי' אדירו ממנו וגו' – שפשוטות הכתוב, והלבנון באדיר יפול" נאמר על מפתל סנחריב ע"י חזקיהו*

** ועד"ז במשכן שהי' במדבר כדי לברר החיצונים (לקות' במדבר ג, ד ואילך. ובכ"מ) – הי' צורך באמה כליא עורב.

* והתחלת הפסוק: „ונקף סבכי היער בברזל" – שביירת הקליפה (סנחריב) ע"י „ברזל" דקדושה.

מהותו ועצמותו ית', נהנה (כביכול) מהגוף (דלמטה) דכאו"א מישראל¹¹⁵, שקאי (בעיקר) על המעמד ומצב דלעתידי לבוא, שאז הנשמה ניוונית מן הגוף¹¹⁶, ויתירה מזה, הנאת העצמות כביכול מן הגוף.

ובהדגשה יתירה בקביעות שנה זו – שעשירי בטבת חל ביום השלישי בשבוע שהוכפל בו כי טוב¹¹⁷:

הפעם השני' (כפל) ד„כי טוב" היא בנוגע לבריאת „דשא עשב מזריע דרע למיניהו ועץ עושה פרי אשר זרעו בו למיניהו"¹¹⁸ – שזריעת הזרע כוללת ומהוה (גם) ההתחלה דצמיחת הפירות.

ודוגמתו ביום השלישי שבו חל עשרה בטבת – שבקביעות זו מודגש ביותר שהתחלת החורבן והגלות היא התחלת הגאולה, ע"ד ובדוגמת הזריעה שכוללת ומהוה התחלת הצמיחה, כידוע¹¹⁹ שהגלות נמשל לזריעה, כמ"ש¹²⁰ „וזרעתי לי בארץ", שעיי"ז נעשית הצמיחה בריבוי גדול יותר, כמארו"ל¹²¹ „כלום אדם זורע סאה אלא כדי להכניס כמה כורין", ועד לתכלית הריבוי עד אין-סוף, „פירותיהן¹²²

ח. ויומתק יותר – שהשייכות לגאולה העתידה מרומזת גם בתוכנו של הזמן דעשרה בטבת:

חודש טבת הוא חודש העשירי¹⁰⁵ („חודש העשירי הוא חודש טבת"¹⁰⁶) למנין החדשים מחודש ניסן („חודש של גאולה"¹⁰⁷), ובחודש העשירי עצמו ביום העשירי, עשירי שבעשירי – „העשירי יהי' קודש"¹⁰⁸ – שרומז על השלימות דגאולה העתידה שבה תהי' השלימות דעשר („עלי עשור"¹⁰⁹, שירה עשירית¹¹⁰, פרה העשירית ומנין העשירי¹¹¹, וכן בארץ ישראל – לא רק ארץ שבע אומות, אלא ארץ עשר אומות¹¹²).

זאת ועוד: חודש טבת (כולל ובמיוחד העשירי שבו) הוא „ירח¹¹³ שהגוף נהנה מן הגוף"¹¹⁴ – שהגוף כביכול דלמעלה,

„בזכות חזקיהו שהוא אדיר ומושלם של ישראל כמ"ש והי' אדירו ממנו" – פרש"י, שביקש הקב"ה לעשות חזקיהו משיח וסנחריב גוג ומגוג (סנהדרין צד, א), כמודגש בהמשך הכתובים, ויצא חורט מגזע ישי וגו' שקאי על משיח.

- 105) הן בשנה פשוטה והן בשנה מעוברת.
106) אסתר ב, טו.
107) שמו"ר פט"ו, יא.
108) בתוקותי כו, לב.
109) תהלים צב, ד. ערכין יג, ב.
110) כולל גם העילוי ד„שיר חדש", לשון זכר, גאולה שאין אחרי' גלות (מכילתא בשלח טו, א. תוד"ה ה"ג ונאמר פסחים קטז, ב).
111) מכילתא שם. רמב"ם הל' פרה אדומה ספ"ג. נחנחומא תשא ט. ועוד.
112) לך לך טו, יט ובפרש"י.
113) מגילה יג, א.
114) להעיר ש„הגוף נהנה מן הגוף" הו"ע היחוד שממנו נעשה העיבור והלידה, ושייך במיוחד לעשרה בטבת, התחלת החורבן – ע"ד כרובין המעוררין זבי' בשעה שנכנסו נכרים להיכל (כיון שחייב אדם לפקוד את אשתו בשעה שהוא יוצא לדרך (ראה סה"מ מלוקט ח"ב ע' רסט. וש"ב), ולכן הי' התחלת הגאולה, ע"י העיבור והלידה דמשיח (ראה לעיל הערה 36).

- 115) ראה לקו"ש חט"ו ע' 382 ואילך.
116) ראה המשך וככה תרל"ז פפ"ח ואילך. סה"מ תרנ"ט ע' צו ואילך. המשך תרס"ו ע' תקכת. סה"מ קונטרסים ח"ב תיג, ב. סה"ש תוש"ע ע' 127 ואילך.
117) נוסף לכך שיום השבת שבו נעשית העלי' והשלימות דעשרה בטבת הוא ערב והתחלת ט"ו טבת שבו „קיימא סיהרא באשלמותא", השלימות ד„ירח שהגוף נהנה מן הגוף".
118) בראשית א, יב.
119) תו"א ותו"ר ר"פ בשלח. ובכ"מ.
120) הושע ב, כה.
121) פסחים פז, ב.
122) ל' חז"ל – כתובות רפ"ט. זבחים לו, ב. ועוד.